

lat. 2398 membr. s. XI. in. findet sich das Schriftstück in vollständigerer Gestalt. Es ist dort ganz unvermittelt dem Werke des Jonas von Orléans *De institutione laicali* angehängt. Zunächst folgen diese Worte: 'Exemplar institutionis, quam omnes nostri habent, ut vos habeatis vestrosque¹ habere faciatis sanctorum² patrum institutiones'; dann beginnt das Schreiben ohne jede Kennzeichnung, wie bei Mansi, mit nur wenigen Aenderungen. Soweit der Druck vorliegt, setze ich ihn dem neuen Texte zur Seite und füge die Abweichungen Delalande's (= D) in den Anmerkungen hinzu.

Mansi.

Haec, fratres carissimi et consacerdotes nostri, quae unanimi vobis intentione secundum sententiam XL³ episcoporum promulgata⁴ tenenda omnino et conservanda sunt, videlicet ut omnes raptores sanctimonialium virginumque atque viduarum, cuiuscumque etiam rei⁸ praedones, incestos⁹, periuros oppressoresque pauperum, invasores per vim ecclesiasticarum rerum, usurarum exactores, hoc videlicet¹², qui iudicantes magis pauperes compellunt reddere, quam acceptum fuerat in prima donatione, necnon subtractores decimarum¹³ . . . (*desunt reliqua*).

Cod. Paris. lat. 2398.

Hec, fratres et consacerdotes nostri, quae unanimi vobis intencione secundum sententiam patrum promulgatam tenenda⁵ omnino et observanda sunt⁶, videlicet ut⁷ omnes raptores sanctimonialium virginumque adque cuiuscumque etiam rei praedones, incestos, periuros oppressoresque¹⁰ pauperum, invasores per vim ecclesiasticarum rerum, usurarum¹¹ exactores, qui iudicantes magis pauperes compellunt reddere, quam acceptum fuerat in prima donatione, necnon subtractores decimarum ex omnibus

rebus, que possidentur, annona scilicet, vino fenoque tociusque substantie¹⁴, quam terra gignit, adque quicquid in pecoribus nascitur, in equabus, in vaccis, in ovibus, in capris, in porcis, in asinis, in volatilibus, vel ex his,

1) 'vestrisque' Hs. 2) 'sanctarum' Hs. 3) 'LX' D. 4) So M.
5) 'tenendo' Hs. 6) 'sint' Hs. 7) 'et' Hs. 8) 'rei etiam' D.
9) 'blasphematores' statt 'incestos' D. 10) 'oppressoresque' Hs. 11) 'vestrarum' Hs. 12) So M.; 'hos scilicet' D. 13) D. fährt fort: 'ceterosque similium criminum reos ab omni christianorum consortio penitus expellendos esse censeamus'. 14) 'substatie' Hs.